

Книгата на нашия живот

Днешният ден е определен за възпоминание на делото на братята Кирил и Методий, провъзгласени от православието за светци. Защо тези двама братя са така тачени? Какво са направили? Дали са открили някакъв математически закон, или са създали някаква машина, или са водили битки и са победили? Не, те са боравили със словото. Изнамерили са една писменост, която най-добре да отразява особеностите на българския говор и впоследствие са превели Свещените писания на български. С други думи, оставили са един куп книги след себе си. И са обучили хора, които да предадат делото им на други. Поне да бяха построили някоя крепост или някой храм – а те оставили само едни книжа...

Днес книгите са в изобилие. Пълно е с книги. Навсякъде се издигат планини от книги. Има книжарници, обществени библиотеки, частни библиотеки, училищни библиотеки. По държавните учреждения има купища от книжа. Държавният архив е претъпкан с книжа. Защо е всичко това? Не трябва ли по-скоро да упрекваме изобретателите на писмеността, че са ни научили да пишем, вместо да ги възвеличаваме?

Наричат книгите паметта на човечеството. Спомените избледняват, н това, което е написано, остава. Римляните са казвали: „Думите отлитат, написаното е трайно”. Миналото възкръсва чрез хартията, отново си спомняме старите времена, чуваме гласовете на хора, които отдавна ги няма. Сам Бог е отредил Неговото послание към нас да бъде написано. Той е жив и е същият до вечни векове, пребъдва с нас завинаги и ни говори, но главно чрез Свещеното писание. За да чуем Божия глас, трябва да четем Библията. За да имаме яснота кое е добро и кое зло, трябва да четем Библията. За да получим насърчение в трудни моменти, трябва да четем Библията. За да имаме яснота как да постъпваме, трябва да четем Библията. Бог държеше Неговите избраници, водачи, пророци, царе, апостоли, да пишат. Той нареди на Моисей: „Напиши тези думи; защото според тези думи аз склучих завет с теб и с Израил” (Изх.34:27). На Исаия каза: „Напиши това пред тях и го отбележи в книга, за да остане в бъдещото време за свидетелство до века” (Ис.30:9). На пророк Авакум нареди: „Напиши видението и го изложи ясно, за да може да се чете бързо” (2:2). Ап. Йоан, когато започна да гледа величествените и потресаващи събития, които Бог във видение му показваше, получи нареждането: „Каквото виждаш, напиши на книга и го прати до църквите” (Откр.1:11). И още няколко пъти в процеса на това гледане му се напомняше да пише. Защото написаното остава. Думите отлитат, спомените се забравят, но буквата е трайна. Йов в най-голямото си страдание, докато беше на дъното на мъката и отчаянието, възкликна: „О, да можеха да се напишат думите! Да се начертаеха на книга!” (Йов 19:23). Четох една история. По време на най-страшните сталински чистки руската поетеса Анна Ахматова си спомня как прекарала седемнадесет месеца на опашка пред затворите в Ленинград, където били затворени нейни близки. Веднъж някой от тълпата, докато чакали, я познал и се понесъл шепот, че това е тя, известната авторка. Тогава жената зад нея, която никога не била чувала името ѝ и не била чела нещо от нейните стихове, я попитала на ухо: „Можете ли да опишете това?” Ахматова отговорила: „Мога!” Тогава по сивото и лишено от всякакъв живот лице на тази жена се прокраднало нещо като усмивка. Ние по-лесно можем да понесем страданието и мъката, ако знаем, че те ще бъдат описани, че ще се помнят и някой ще разбере какво е ставало, когато прочете написаното. Усещането, че никой никога няма да узнае нищо, е ужасно. Една от основните грижи на всяка насилническа власт е нищо да не се пише, никой нищо да не

разбере, никаква следа да не остане. Да се пишат само хубави неща, които представят една съвсем друга действителност.

Всички ние пишем книгата на нашия живот. Нищо от това, което вършим, говорим и дори мислим, не изчезва безследно. То бива записвано. Представата, че някой някъде ни наблюдава и записва всичко, както ония, които подслушват телефоните, не е правилна. Бог не се занимава с подслушване и с надзъртане в интимните ни тайни. Една от най-големите загадки е как става така, че Той знае всяка дума и мисъл на всичките седем милиарда земни жители, които в момента населяват тази планета, да не говорим за милиардите, които вече са си свършили мандата. Но че всичко това съществува някъде като спомен, е очевидно. Иначе не бихме могли да вярваме в Божията справедливост – за каква правда може да се говори, ако няма памет, ако думите и делата изчезват някъде в мрака на небитието и никой повече не знае какво е било? Като деца на едно време, в което комуникациите и съхранението на информацията са достигнали до невероятни форми, на нас ни е по-лесно да схванем идеята, че никак не е невъзможно да се зае кой какво е вършил, говорил и мислил. Всеки може да бъде сигурен, че за Бога няма нищо потайно в неговия живот. Докато за едни това е радостна вест, за други е кошмар. Това, че ние сме записвани, ни стимулира да живеем благочестиво. Човешките разбирания ни учат да вършим добри дела само ако някой ни наблюдава и ще ни възнагради за тях било с някаква услуга насреща, било с пари, било, най-малкото, с похвала. Най-гнусният пример в това отношение са политиците, които са истински царе на представленията и умеят да се показват откъм най-добрата си страна и да прикриват лошите си страни (само че вторите са толкова много, че няма как да бъдат прикрити, каквито и фокуси да правят и каквито и майстори да са). Божественото разбиране е точно противоположното: не играй представления, не прави циркове, не се мъчи да смаеш хората с праведността си; върши добро по най-скрития начин, който е възможен. Не се притеснявай, че никой няма да види. Този, който трябва да го види, ще го види много добре. Звучи несправедливо, не искаме да правим добри неща и никой да не ни вижда – но всъщност не е. Исус допълва: „Твоят Отец, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве” (Мат.6:4). Ако ни притеснява, че хората няма да разберат за добрината ни, нека знаем, че доброто дело не може да остане скрито. То излиза на бял свят рано или късно и става ясно кой го е направил. Проблем е само ако държим непременно добрината ни веднага да бъде възнаградена и оценена. Но ако сме готови да почакаме, докато това стане, тогава всичко е наред. То ще стане все някога. За политиците този детайл е много важен, защото изборите се провеждат на определена дата и дотогава те трябва да са доказал колко много заслужават властта. Но ние няма да се тревожим толкова за тях – те ще се оправят и сами.

Всеки от нас диктува на онези, които записват книгата на нашия живот. Каквото продиктуваме, това ще се запише. Каквото вършим, това остава. Всичко се запазва.

Звучи много сурово, но е така. Нека обаче споменем нещо, което е много насърчително. За да стане ясно то, нека първо вземем за пример писането на книги (както и редица други произведения на изкуството, като театрални пиеси, филми, сериали, живопис и прочие).

Когато един автор седне да напише някаква история, той разполага с възможността да зачерква вече написаното, да го поправя, да прибавя нови детайли, да отнема детайли, които не се вписват логиката на събитията. Може да зарече написаното и да започне съвсем наново. За Толстой казват, че дванайсет пъти преписвал своя огромен роман „Война и мир”, и то без да има днешните удобства на компютри и прочие. Всичко на ръка. За разлика от труда на пишещите хора, в живота връщане назад не е възможно. Не можем да зачеркнем началото на живота си, в случай,

че не харесваме родителите си или имущественото състояние на семейството си. Не можем да зачеркнем това, че като деца сме били лоши ученици и сме проспали възможностите да получим добро образование, поради което не сме станали важни хора. Не можем да зачеркнем брака си и да стане така, че все едно не сме живели с даден човек известен брой години. Не можем да поправим появата на децата си, да променим сюжета и те да излязат по-добри, отколкото са. Не можем да поправим трудовата си биография и да излезе, че не сме били такива, а инакви. Не можем да променим болестите и остаряването. Книгата на живота не търпи корекции. Писането на книги е забавно, защото ни позволява чрез героите си да осъществим това, което не сме успели да направим в действителността. Можем да ги направим много по-силни от нас, много по-умни, много по-находчиви, много по-уважавани. В някои стани има практиката създателите на телевизионни сериали да дават възможност на зрителите да предлагат какво да се случи в следващия епизод. Така публиката се привързва още повече към зрелището. Хората обичат измислицата, защото тя представя нещата в една по-различна светлина и измисленият свят е по-хубав от действителния. Оттам се получават тези странни и доста нелогични случаи зрителите да се вживяват в образите на филмовите герои повече, отколкото в образите на реални хора. Обичайно явление е публиката да се разстройва повече от гибелта на един измислен филмов герой, отколкото от това, че някъде е станало земетресение и са загинали няколко хиляди души. Голяма работа, загиналите-загинали; ние си искаме нашия сериал!

Има обаче една възможност, за която вече споменахме, и тя е, че Бог ни дава шанса да коригираме живота си. Като едни писатели да вземем ръкописа и да зачеркнем онова, което не е било добро. Да прибавим нещо. Да захвърлим всичко и да започнем наново. Как? Като се покаем. Покаянието е средство за промяна на нещата, за ново начало, за връщане към миналото. То е свързано с още едно събитие, което Библията нарича новородение. Всеки от нас може да стане толкова различен, че сякаш не е той, а друг човек. Всеки може да започне нещата на чисто, да забрави старото и да започне не само на нова страница, а направо да захвърли стария и зацапан тефтер и да започне да пише в нова книга.

Валидно ли е това? Зависи кого питаме.

Ако питаме хората, те ще ни се изсмеят и ще кажат, че не можем да се правим, че нищо не е било. Те ще ни напомнят нашето минало и ще ни казват, че няма как да се променим. Ще ни заявят, че животът е еднопосочна улица и няма връщане назад. Каквото сме си дробили, това ще сърбаме. Ще ни връщат към старите ни прояви и ще обясняват, че нищо не може да се направи.

Ако питаме Бога, Той ще каже, че можем да бъдем нови създания. Това е доста странно: от една страна хората, които не знаят цялото зло и всичките ни лоши дела и мисли и не знаят колко по-лоши сме в действителност, не ни позволяват да се променяме и не прощават. От друга страна Бог, Който знае всичко и е напълно наясно какво представляваме, ни позволява да се променим, и то коренно!

Нещо повече, Бог не само допуска, че можем да започнем на чисто, но и настоява това. Ап. Павел дори казва нещо още по-крайно: „Бог, без да държи сметка за времената на невежеството, сега **заповядва** на всички човеци навсякъде да се покаят” (Деян.17:30). Бог заповядва да се покаят, и то всички – както обикновените и наричани добри хора, така и престъпниците, убийците, лъжците, измамниците и който се сетим други. Казано с други думи, Бог иска да спрем да пишем драсканици в книгата на живота си, да цапаме страниците с петна и безсмислици. Да захвърлим всичко и да започнем на чисто. Това не само е възможност, но заповед.

Казахме за писателите, че могат да внасят корекции колкото искат, да драскат, да прибавят, да късат листи, да започват наново и всичко останало. Това е безспорно.

Но има една подробност: излезе ли веднъж книгата на пазара, край! Каквото са писали-писали. Ако се сетят, че нещо не е наред, вече е късно. Да са мислили навреме. Прочутият актьор и режисьор Уди Алън на въпрос дали харесва собствените си филми отговаря: „Ни най малко! След всяка премиера казвам, че това е боклук и заявявам, че следващият ми филм ще бъде истински добър. Но когато направя и него, казвам: О, извинявам се, това е някакво недоразумение! Ей сега ще направя нов, по-добър!” Той е създал повече от 40 филма.

Ние можем да променяме живота си. Това ни казва същият Бог, за Когото мнозина имат мнението, че е ужасно строг, безпощаден и дори жесток. Хората, които смятаме за добри и милостиви, не ни позволяват никакви корекции. Казал ли си тия думи? Казал си! Край! Направил ли си това? Направил си го! Носи си отговорността! Нека си говорят каквото искат. Ние няма да слушаме тях, а Бога, Който ни казва нещо съвсем друго. Нека никога не мислим, че сме объркали живота си непоправимо. Докато сме живи, имаме шанса да махнем старата книга и да започнем новата. Господ Исус прие в Своето царство един разбойник, който в последните мигове от живота си разбра колко е бил окаян и как е пропилял времето си. Не се иска от нас нищо повече, освен да признаем, че сме съгрешили, че сме се движили в погрешна посока и че не искаме повече да го правим. Бог очаква нас, блудните синове, да се върнат в своя дом. Приготвил ни е всичко нужно, за да се променят нещата и всичко да стане ново.

Книгите са паметта на човечеството. Те се създават, за да помним миналото и да не повтаряме стари грешки. Книгата на живота на всеки от нас е документът, който определя накъде ще се отправим, заставайки на прага на вечността. Имаме възможността да поправим старите грешки. Да се примирим с хората, с които сме били във война. Да искаме прошка от тези, които сме оцетили. „Бог не държи сметка за времената на невежеството”, както казва апостолът. Не можем завинаги да живеем под сянката на миналото и да продължаваме да се обвиняваме за старите си грешки. Бог ни предлага шанса да изтрием позорните петна, като вярваме в изкупителната сила на Христовата жертва. Погледът на християнина не е отправен назад, а напред – това ни казва Павел. „Забравям това, което е назад и се простирам към това, което е напред” (Фил. 3:13). Божията книга за нашия живот не е безпощаден документ, който изисква наказание. Бог пише на каменни плочи само Своите заповеди, но нашите грехове записва с молив и с удоволствие ги изтрива. „Ако греховете ви са като мораво, ще станат бели като сняг” (Ис.1:18) – това е Неговото обещание. Грехът е проклетие и никой сериозен християнин не си играе с него и не си позволява да го върши, без да му мигне окото; но той не е непреодолима пречка между нас и Бога. Той го изчиства и с това всяко препятствие е премахнато.